

Hökar och vråkar på Mäläröarna

Jan Björk & Bertil Dolk

I den här årsskriften har vi tänkt skriva något om två häckande hökartar samt tre vanliga vråkar, där två är mycket vanliga häckare i den här regionen och en ses regelbundet under flyttning och ofta även som stannfågel under vinterperioden.

Hökarna har historiskt sett alltid varit hatade och förföljda. Detta gäller kanske främst duvhöken som ibland även kallas för hönshöken, då den på grund av sin storlek mycket väl klarar att slå en höna. Jag kommer själv ihåg hur min farbror sprang in efter bössan, när han hörde höken i närheten. Sparvhöken har i det här fallet klarat sig lindrigare undan, även om åtskilliga också fått sätta livet till på grund av jakt. Bägge dessa arter drabbades också hårt av biocidanvändningen under 50- och 60-talet. Sparvhöken har sedan mitten av 70-talet återhämtat sig till att i dag vara en av vårt lands vanligaste rovfåglar. Duvhökens rehabilitering har inte gått lika bra, trots att jakttrycket har minskat och skyddsjakten vid fasanodlingar ersatts av infångande och flyttning till annan ort. Bristen på sammanhängande grovstammig gammal skog, med lämpliga boträd och jaktmarker, kan troligtvis ha bidragit till en långsammare återhämtning.

Även vråkarna fick se sig hatade och förföljda under senare hälften av 1800-talet och en bit in på 1900-talet. Fjällvråken har klarat sig bäst tack vare sin nordliga utbredning och ensliga häckningsbiotop. Visserligen har stora svängningar i populationen varit vanliga men dessa beror främst på tillgången på smågnagare. Sedan slutet av 50-talet har fjällvråken långsamt etablerat sig längre söderut. Detta kan bero på uteblivna lämmelår i fjällvärlden. Ormvråken har sedan 20-talet återhämtat sig, även om den efter omfattande utdikning, igenplantering och omvandling av ängsmark till vallodling minskat sedan toppåren på 40-talet. Trots detta är den en vanlig häckfågel i södra Sverige. Bivråken

verkar ha minskat under nästan hela 1900-talet. Något entydigt svar på varför den minskar kan man inte ge. Det kan bero på försämringar i livsbetingelserna både här i häckningsområdet eller i Centralafrika, där en stor del övervintrar. Minskningen kan även bero på jakttryck under flyttningen, framförallt jagas den hårt på Malta där det förekommit en årlig avskjutning av uppemot 3 500 bivråkar. I övriga Europa, ända ner till Medelhavsregionen, har jakten på rovfåglar minskat under senare år utan att den neråtgående trenden för bivråken brutits.

Sparvhök – *Accipiter nisus*

Vi börjar med att presentera minstingen i kvintetten, nämligen den lilla smidiga sparvhöken som är den näst vanligaste rovfågeln i Sverige med kanske fler än 20 000 par. Artnamnet *nisus* syftar på en konung i Megara som enligt sagan förvandlades till en sparvhök. Hanen är väldigt vacker med sin blågrå rygg och sitt roströda bröst men ser ganska ilsken ut om man får syn på hans orangeröda öga under det tunna ögonbrynsstrecket. Honan, som är ungefär en tredjedel större än hannen, har samma blågrå ryggfärg men vitt bröst med mörk tvärbandning, och ögat är mer gult med ett ljust, väl synligt ögonbrynsstreck. Ungfågeln går mer i brunt med roströd ton över ryggen och bruna hjärtformade fläckar på ljust bröst och tydligt markerat ljust ögonbrynsstreck över gult öga. Sparvhöken är en utpräglad småfågeljägare som kan förfölja sittbyte långt in i buskvegetationen. Då kommer den långa stjärten och dom trubbiga vingarna väl till pass eftersom snabba kast och bra manöverförmåga i trånga passager är nödvändig.

Sparvhökshanne

Arten återfinns i ett bälte från Västeuropa över Sibirien ända till Japan. Dessutom häckar den i delar av Himalaya och på Madeira. Sparvhöken har, liksom ormråken, en flyttningsstrategi där de nordligaste fåglarna flyttar längst, främst till norra Tyskland och Frankrike. Medan de sydligare ofta stannar i sina revir. Fåglar som lever i närheten av tätorter, även de som har revir långt norr ut, tycks vara mer benägna att stanna i Sverige. En förklaring kan vara att tillgången på föda i parker och trädgårdar är god även under vintern, beroende på att småfåglar söker sig till de matningar som ofta finns där. Detta kan även förklara varför tätheten är störst i de mest befolkningstäta områdena, även om den häckar i nästan hela landet och saknas endast i ren fjällterräng. Utbredningen var förmodligen ungefär lika som i dag under 1800-talet och återhämtningen efter nedgången i mitten av 1900-talet. Sträckräkningen i Falsterbo visar på en stadig ökning ända fram till slutet av 1900-talet.

Boet vill sparvhöken helst placera i en tät, gärna planterad gran- eller talldunge. Även naturliga tätvuxna dungar och sumpskog med inslag av gran godkänns, likaså stadsparker och vildvuxna trädgårdar. Att den väljer dessa tätvuxna miljöer för häckning, kan vara ett sätt att skydda sig för predation från sin större släkting duvhöken. Om man är observant kan man i maj – juni få se sparvhö-

kens parningsflykt som påminner om duvhökens. Makarna flyger med långsamma höga vingslag, gör utfall mot varandra och kretsar till hög höjd med honan underst, varvid det "kirrande" tärlrika parningslätet hörs. Äggen läggs med två dagars mellanrum och ruvas av honan i 32–36 dygn, efter kläckningen stannar ungarna i boet 26–28 dygn under hela denna tid svarar hanen för all proviantering. Sedan ungarna gett sig ur boet förser båda föräldrarna dem med byte i ytterligare en månad.

Duvhök – *Accipiter gentilis*

Artnamnet betyder ädel på latin. Duvhökshannen är nästan en tredjedel längre än sparvhökshonan och nästintill fyra gånger så tung. Duvhökshonan är ännu mer kraftfull och jämförbar med en ormråk i storlek. Duvhökshannen är blygrå på ryggen med ljus tvärrandad bröst och vitt tydligt ögonbrynsstreck, svart "basker" och svarta "öronlappar" och med intensiva orange ögon. Honan är mer brungrå på ryggen och har inte så kontrastrik teckning på huvudet och ett gulare öga. Ungfågeln går i brunt på ryggen och ljusgult till gulorange bröst med bruna grova längsgående fläckar.

Duvhöken har inte återhämtat sig lika bra som sin mindre släkting efter giftskandalerna i mitten av 1900-talet, men trots en minskning av duvhökens jakt- och häckningsbiotoper, har vi ändå en stam på ungefär 4 000 par i Sverige. Duvhöken förekommer i nästan hela Europa med tyngdpunkten i de östra delarna av de nordiska länderna. Den saknas endast på Island och Irland. I södra delen av vårt land är den en stannfågel men bestånden längre norrut flyttar. En del flyttar endast inom vårt lands gränser, andra västerut till norska kusten och några flyttar till Danmark och norra Tyskland. Dessutom verkar det som en del flyttar åt sydost, ut över norra Kvarken. Det är till största delen ungfågeln som står för flyttningen. På senare tid har duvhöken även börjat etablera sig i städernas ytterområden och i större parker. En bidragande orsak till detta kan vara att den blivit fredad. Den har exempelvis funnits häckande på Djurgården i Stockholm. Tyvärr verkar det som om sparvhöken flyttar ut om duvhöken flyttar in, antingen blir konkurrensen för stor eller så blir den släktingen helt enkelt ett byte.

Foto: Lars Friberg

Ung duvhök

Häcka vill den helst göra i sammanhängande skog med inslag av grovstammiga träd, helst tall som orkar bära det ibland imponerande stora risboet. Duvhökshannen flyger med roende vingslag och återkommande störtdykningar över den tilltänkta boplaten redan i mars. Ofta ses bägge makarna skruva till hög höjd vid vackert väder. Då lyser de uppburrade vita undre stjärtäckarna lång väg. Det förekommer även en snabb tafatt lek där hanen jagar honan på låg höjd. Han flyger snett över och bakom henne lätt och lekfullt, man kan associera till ett jaktplan som attackerar en bombare. I april–maj lägger honan äggen med tre dagars mellanrum. Hon ruvar från första dagen och efter 41–43 dygn kläcks ungarna. Hannen jagar och bär hem bytet och ruvar när honan lämnar boet för att äta. Efter 38–40 dygn lämnar ungarna boet men behöver hjälp med försörjningen i ytterligare fem – sex veckor.

Bytestillgången är naturligtvis viktig för häckningsframgången och ett skogslandskap med insprängda åkrar gynnar en jägare vars jaktteknik bygger på överraskning. Den jagar i stor utsträckning ganska stora fåglar som exempelvis duvor men den tar också gärna kråkfåglar, måsar,

kaniner och harungar. Tyvärr föraktar den inte lättfångade byten som tamhöns och den kan göra stor skada där man sätter ut fasaner, vilket gör den illa omtyckt bland en del jägare. Även rovfåglar och ugglor står på menyn. I Fyledalen i Skåne tog en duvhökshona tolv hornugglor under en treveckorsperiod. Duvhöken jagar enligt överraskningsmetoden och kommer i öppen teräng, inflygande mot tilltänkta byten lågt över marken. I glesa dungar försöker den överraska sina byten genom anfall under trädtoppsnivå. Man kan då få se duvor som i full panik kastar sig upp ur en sådan träddunge.

Ormvråk – *Búteo búteo*

Oftast uppträder ormvråken i mörkbrun dräkt med ett ljust tydligt bröstband men variationer i dräkten är vanliga. I södra Sverige uppträder individer som i varierande grad är ljusa eller nästan helt vita med endast mindre inslag av brunt, sk Bör-

ringevråkar. Ormvråkens näbb är svart med gul bas och ögat på den vuxna fågeln vänligt brunt. I flykten är ormvråken relativt kortvingad i förhållande till sin längd. Med sina breda vingar och korta stjärt med skarpa hörn ger den ett kompakt intryck. Stjärten är aldrig längre än vad armen är bred, oftast kortare. Huvudet är kort med kraftig nacke. Den kretsar med svagt v-ställda vingar och i glidflykt hålls vingarna plana eller svagt kupade. Låtet är med sitt jamande "piiäh" annars avslöjande, såvida det inte är en nötskrika som försöker lura dig. Ormvråken är relativt lätt att upptäcka när den tålmodigt sitter på pass på stängselstolpar och liknande utsiktsposter, gärna i vägkanter, väntande på en sork eller groda. Även maskar, ödlor och ormar står på menyn.

Tillsammans med sparvhöken uppvisar ormvråken de högsta populationssiffrorna i Sverige; ca 35 000 par kan räknas in i landet. Den uppträder huvudsakligen i södra Sverige, med knappt tre fjärdedelar av beståndet. I norra delen av landet har den i huvudsak sökt sig till inlandet och kustområdena och den saknas i fjällterräng. Utbredningsområdet i övrigt omfattar Europa samt norra delen av Asien, bort till Stilla havet samt Centralasien.

Foto Lars Friberg

Ormvråk

Liksom hos oss tunnar förekomsten ut när fågeln når taigan. Våra ormvråkar uppvisar en form av flyttning som man kan benämna över- eller spelflyttning, där de nordligaste fåglarna flyttar längst söderut. Det betyder att våra norrländska ormvråkar flyttar långt ned mot södra Europa och de som häckar längst uppe i nordost, övervintrar ända nere i Västafrika. Den sydliga populationen övervintrar i stor omfattning i södra Skandinavien och våra mellansvenska fåglar tar sig ner till Mellaneuropa, framförallt Frankrike.

Innan ägg och ungar kommit i boet kan man se paret jamande kretsa över skogen. Ibland anfaller hanen lekfullt honan som då kan ses vända över på rygg och med klorna avvärja skenattacken. Det händer även att hanen flyger i en stigande och dalande bana fram och tillbaka över boplatsten, där han även kan stå stilla, rytlande. Men när ägg och ungar finns i boet blir ormvråken betydligt försiktigare och visar inte så gärna upp sig i luften. Äggen läggs i april –maj med två dagars mellanrum och ruvas av båda makarna i 38 dygn. Efter ytterligare 40 dygn är ungarna flygga.

Ormvråken undviker häckning i större skogsområden och föredrar ett uppbrutet landskap med dungar och små skogspartier. Den jagar i gläntor med helst fuktiga, ej brukade gräsmarker, dikesrenar samt även på kalhyggen, där förekomsten av smågnagare är god. Liksom övriga rovfåglar drabbades ormvråken av rovdjurshatet under 1800-talet och början av 1900-talet. Den ökade dock under

30- och 40-talen. Vid en jämförelse av antalet utsträckande ormvråkar från Falsterbo, som är den stora utflyttningslokalen, under perioden 1976 till 1988 med perioden 1942 till 1944, återstod endast ca 40 % av det utsträckande antalet. Detta betyder dock inte att man med säkerhet kan säga att arten minskat, åtminstone inte efter 1976. Utflyttningen från Falsterbo kan ha minskat till följd av andra orsaker, t ex att fler vråkar föredrar att stanna i Sverige när vintrarna blivit mildare. Men om man jämför möjligheterna för en framgångsrik häckning, där vi i dag, jämfört med 1940-talet, nu har dikat ut, planterat igen och plöjt upp fuktiga gräsmarker till smågnagarfattig vallodling, bör ormvråken rimligen ha minskat.

Bivråk – *Pernis apivorus*

Släktnamn *Pernis* är Aristoteles benämning på en rovfågel och artnamnet *apivorus* betyder biätare. Bivråken är grå till gråbrun på ryggen medan undersidan varierar från mörkt brun till nästan helt vit. När bivråken kretsar håller den vingarna plant och i glidflykt lätt kupade med framskjutna vingknogar. Huvudet brukar jämföras med gökens och ser smalt ut med klen näbb. Stjärten är längre än armens bredd och med rundade hörn. Hanens huvud är gråare än honans och bägge har ett intensivt gult öga. Lätet är ett ynkligt, ljust "piily".

Bivråkens utbredningsområde är Europa och

Bivrák

dar i huvudsak koncentrerat till Centraleuropa, upp genom Skandinaviska halvön, genom Finland och österut till mellersta Ryssland. Dessutom uppträder den sällsynt i Medelhavsområdet och södra England. I Sverige häckar den liksom ormråken företrädesvis i södra Sverige och upp utefter norrlandskusten. För sitt uppehålle är bivråken i hög grad beroende av ett bördigt skogslandskap, med inslag av lövskog, anslutning till våtmark eller något vattendrag. Den för ett mycket tillbakadraget liv då den oftast söker sin föda i skogsmiljö. På försommaren livnär sig bivråken i huvudsak på grodor och fågelungar i väntan på att getingsamhällena skall växa till.

Hannen bygger det väl gömda boet av fina lövbärande kvistar som han rycker bort från träd i närheten. Honan håller sig i närheten under bygget. Äggen är nästan alltid två och ruvas av båda makarna i 34–38 dygn och efter ytterligare 40 dygn flyger de unga bivråkarna ut. Bivråken är i regel en mycket tystlåten fågel, men under varma sommarkvar kan man, från kretsande fåglar, få höra vemodiga kliäh och kustpiparlika kli-i-eh, ljusa i tonen. Nära boet kan man även höra knatter, som från en pappskiva pressad mot ekrarna i ett snurrande cykelhjul. Det är hanen som ger sig tillkänna. Då bivråken häckar i slutet skog ses den inte så ofta, men hanens spelflykt pågår hela sommaren. Han flyger rakt fram, stannar till med vingarna sträckta uppåt, slår några vingslag och fortsätter framåt nu några meter högre, varefter samma procedur upprepas. Detta gör att flyktbanan blir trappstegsformig med högresta vingar och några vingslag vid varje steg.

Jaktområdena kan på våren uppgå till femtio kvadratkilometer och när ungarna börjar födas upp ökas det till det dubbla. Då kan lokaler, speciellt rika på getingar, besökas av flera bivråkspär. Fågeln är svår att inventera på grund av sitt tillbakadragna liv. Man bedömer att det, i mitten av 1990-talet häckade ca 6 000 par i Sverige,. Detta är en nedgång sedan slutet av 1970-talet med ungefär en fjärdedel. Om man jämför sträckräkning från mitten av 1940-talet med dagens siffror, så sträckte ungefär samma antal då som nu. Bivråkarna som häckar i de sydliga landskapen flyttar i huvudsak till Väst och Centralafrika över Gibraltar och Malta, medan den nordligare populationen flyttar åt sydost över östra Medelhavet till Östafrika. Trots att Bivråken är ganska väl spridd i södra Sverige saknas den som häckare på Gotland, trots att där finns bördig skogsmark och god tillgång på getingar. Den häckar däremot på Öland med ca tio par. Bivråken är inte lika lätt att observera som ormråken, då den nästan aldrig sitter öppet. Det är när den kretsar över någon för häckning utvald skogsdunge i maj, eller sträcker i skiftet augusti – september, som man lättast får syn på den. Att bivråkens minskning inte bryts är oroande. Vi får väl ändå hoppas på en uppåtående trend så småningom.

Fjällvråk – *Búteo lagopus*

Artnamnet *lagopus* betyder harfot och anspelar på de fjäderklädda tarserna som skiljer den från övriga vråkar. Fjällvråkens främsta kännetecken är den vita stjärten med det mörka stjärtbandet som egentligen består av flera smala band som i det

Fjällvråk

närmaste flyter ihop. Den stora mörka fläcken på vingknogens undersida är också arttypisk. Sittande fåglar ser skäckiga ut på bröst och buk. När fjällvråken lyfter ger den ett långvingat intryck och det är den rovfågel som, jämte fiskgjusen och tornfalken, regelbundet ryttlar när den spanar av middagsbordet. I kretsflykt v-ställer fjällvråken vingarna och i glid vinklas handen ner så att den blir plan. Likaså är den mörka strupen och ljusa pannan arttypiska, ögonen slutligen är mörka.

Fjällvråken har som namnet antyder, tundran och den norra barrskogsregionerna som utbredningsområde. Den häckar i norra Skandinavien, genom hela den ryska taigan, i Alaska och norra Kanada. Fjällvråken häckar helst i gränslandet mellan kalvfället och skogslandet, men även i gammal bland- eller barrskog med stora öppna myrmarker. Fjällvråken är precis som fler av våra ugglor beroende av smågnagartillgången för att nå häckningsframgång. Under dåliga sorkår är fjällvråken mycket ovanlig i det norrländska skogslandet. Under goda år ser det ut som om den har etablerat sig längre söderut, ända ner till norra Värmland, vilket kan sammanfalla med uteblivna lämmelår i fjällvärlden. Exempelvis fanns det före 1950 inte några uppgifter om häckning i Västerbotten. De kustnära områdena i Västerbotten har tagits i anspråk först efter 1984, även här kan de uteblivna lämmelåren i fjällen vara en bidragande orsak. Beståndet av fjällvråk under goda år, under 80-talet, har uppskattats till 5 000–10 000 par. Efter 1982 har regelbundna sork- och lämmeltoppar nästan helt upphört i fjällregionen, samtidigt som skogslandets sork-

tillgång minskat, vilket förmodligen successivt har decimerat fjällvråksbeståndet.

Tidigt finns noteringar om fjällens och de fjällnära skogarnas rovfågel. Redan under 1800-talet var ett omfattande vår- och höststräck över Norra Kvarken känt. Det finns beskrivningar av omfattande utflyttning från södra Öland i slutet av 1800-talet med dagssummor på närmare 500 samt totalsumma på flera tusental under en tvåveckorsperiod. På den tiden var fjällvråken en ovanlig övervintrare i södra Sverige. Den vanan har långsamt vuxit fram under 1900-talet.

I mars – april anländer fjällvråkarna till södra Sverige, men till häckningsplatserna i norr dröjer det ända till i början av maj. Boet bygger fjällvråken oftast i en fjällbrant. I skogslandet föredrar den klippavsatser även om också häckning i risbon förekommer, företrädesvis i gamla kråkbön. Om vädret är vackert utför fjällvråken ett liknande flyktspel som övriga rovfåglar, flygande i en stigande och fallande bana. Den kan också stiga i uppvindarna invid fjällväggar, lägga ihop vingarna och låta sig falla. Denna manöver kan upprepas om och om igen. Boet kan ligga på en klipphylla eller i toppen av en tall ungefär som ett fiskgjusebo. Då boet ofta används år efter år kan det så småningom bli tämligen omfångsrikt. Äggen läggs i maj – juni och ruvas ungefär 31 dygn för varje ägg. När ytterligare 40–43 dygn gått är ungarna flygfärdiga, utom den minsta som oftast behöver längre tid på sig på grund av att den i regel blivit svältfödd.

Mälaröobservationer

Våra observationer på Mälaröarna när det gäller dessa arter är främst gjorda på eller i anslutning till de fasta observationsplatser som vi regelbundet besöker. Detta kan ge en något skev bild av hur utbredningen och reviren i kommunen förhåller sig när de gäller häckningen. Dock kan man säkert anta att största chansen att få en bra observation av flera av dessa arter är just i närheten av exempelvis det lättillgängliga områdena omkring Svartsjö, runt Menhammarsviken och Mastområdet på Lovön. Rapporterade observationer kanske beror på att förekomsten av bytesdjur är stor i dessa områden men troligen i lika hög grad på att besöksfrekvensen av fågelskådare är stor där.

Sparvhöken håller sig väl dold under häckningssäsongen och hur många par som häckar på öarna känner vi inte till. Dock kan vi med ganska stor säkerhet anta att ungefär 20-40 par häckar i kommunen. Sparvhöken är betydligt lättare att få se under vinterperioden, då individer som inte flyttat söderut gärna jagar småfågel vid matningarna, där denna specialist, med näst intill 100 % småfåglar på menyn, ofta kan ses under sina blixttackar. Om man besöker Svalans rapportsystem på Internet kan man få en uppfattning om hur vanlig sparvhöken är i kommunen. Där finns den inrapporterad ca 170 gånger sedan 2003. Det finns alltså stor chans att få se den.

Duvhöken är också tämligen svårlokaliserad under häckningssäsongen, men man kan nog uppskatta antalet häckande par i kommunen till 8-10. Under vinterperioden kan duvhöken, som den stannfågel den är, även ses jaga här på öarna. Bra observationsställen i kommunen är Svartsjö, Menhammar, Mastområdet, Törnby och vid Malmvik. Från slutet av 1900-talet fram tills nu har det rapporterats in nästan 100 observationer till Svalan. På Brittiska öarna har inflyttande duvhökar på kort tid utrotat den lokala populationen av tornfalk. En sådan konkurrens kan även ha ägt rum på Mälaröarna, där tornfalken på senare år minskat kraftigt.

Ormvråken är lika vanlig som sparvhöken och dessutom exponerar den sig villigt när den sitter på utkik på en stolpe. Ormvråken häckar med största sannolikhet med 20-40 par inom

kommungränsen. Under tidig vår i mars och in i april, ser man ofta ormvråken över öarna. Var under hela året uppmärksam, när ni åker utefter vägarna, för ormvråken sitter gärna på pass på staket och ledningsstolpar året om. Om vintern är någorlunda mild, brukar ett flertal ormvråkar stanna i kommunen. Oftast ses dessa fåglar på tidigare nämnda lokaler, men Ormvråken kan även ses i någon av ekarna vid vägen på Kårsön och på en lyktstolpe vid Skå ICA, sitter exempelvis ofta en ormvråk. Sedan början av 1990-talet och fram till i år har antalet ormvråksobservationer i Ekerö kommun, som rapporterats till Svalan, uppgått till 330, vilket gör den till den i särklass vanligast rapporterade arten.

Bivråken häckar gissningsvis med ungefär fem par på öarna. Delvis på grund av sin diet, som till stor del består av humlor, getingar och deras larver, anländer bivråken inte förrän tidigast omkring månadsskiftet maj – juni och lämnar oss i augusti – september. Hela sommaren kan man få se bivråken i spelflykt eller kretsande över Lovö, Eldgarnsö och södra Färingsö och sedan 2003 har 33 bivråksobservationer från Mälaröarna rapporterats till Svalan. Men när vintern kommer måste den som vill se bivråk söka sig till Väst - eller Centralafrika.

Fjällvråken är den vråk som vi har störst möjlighet att få se under vinter och flyttningen. Under hösten från september till mitten av november kan vi få se fjällvråkar som flyttar söderut. Under gynnsamma vintrar, med barmark och god sorktillgång, övervintrar många i södra Sverige. Ett bra år under 1980-talet övervintrade 15 fjällvråkar hos oss här på öarna. Bra ställen att vintertid få se fjällvråk är Skytteholm, Munsöfladen, Svartsjöviken och Mastområdet på Lovön. Antalet fjällvråkar som rapporterats via Svalan från 2002 tills nu är 35 stycken.

Säkerligen är antal sedda hökar och vråkar mycket större än vad som rapporterats till Svalan. Kanske kan vi bli bättre på att rapportera dit vad vi ser inom och utom vår kommun. Information till artikeln har hämtats främst från Svensk Fågelatlas och rapportsystemet Svalan.